

STOCKFLETH OG SAMENE

AV ARNE ENGH

Skjønt Stockfleth ikke kan kalles misjonær i den betydningen dette ordet vanligvis brukes, var hans arbeid for samene en virkelig misjonsdåd. Det er både riktig og nødvendig, som forfatteren av denne artikkelen hevder, at Stockfleths liv og verk blir bedre kjent blant oss. Han fortjener å minnes av alle norske kvinner og menn.

Red.

Offiseren og Danebrogsridderen som ble Finnmarksprest, misjonæren og skaperen av det samiske språk, *Nils Joachim Christian Vibe Stockfleth*, ble født 11. januar 1787 i Fredrikstad. Faren var tukthusprest i Christiania. Den unge prestefruen, Anne Johanne Stockfleth, datter av major Vibe i Lier, var på besøk hos sin bror i Fredrikstad, artilleriløytnant Vibe, da det første barnet, Nils, så dagens lys.

I desember måned samme år ble tukthuspresten utnevnt til sokneprest og stiftsprost i Christiansand, og familien flyttet dit. Vinteren 1793—94 lå et fransk orlogsfartøy på havnen. En smittsom og dødelig sykdom var brutt ut ombord. Den nidkjære stiftsprost så det som sin hellige plikt å gi de syke og døende kirkens veiledning og trøst, og ble selv smittet og døde på noen timer, bare 38 år gammel.

Den unge prestefrue satt igjen i små kår med tre sønner. Nils var nå blitt 7 år. Nils og en yngre bror kom senere inn på Christiansands latinskole. I 1803 ble Nils og broren Johan konfirmert og sammen med 4 andre elever «demitterede til Københavns Universitet». Johan var bare 15 år gammel. Han tok artium med utmerkelse, og Nils fikk også en meget god eksamen. Det ble bestemt at han skulle gå «Cansellivejen». Dette ble ansett som den sikre vei når den juridiske eksamen var tatt.

Våren 1805 ble fru Stockfleth meget syk og døde etter 3 måneder. Det kom nå en meget vanskelig og ond tid for de to unge brødrene. Det var uhyre smått med penger, så det ble vesentlig tørt brød og melk de hadde å spise. Bare sjelden ble det varm mat. De var felles om klærne. Skulle den ene gå ut, måtte den andre være hjemme.

Likevel kunne Johan våren 1807 ta juridisk embetseksamen med beste karakter. Nils hadde helt tapt lysten for det juridiske studium, likesom hans helbred ikke tillot vedholdende lesning. Derimot hadde den yngste broren kastet seg over jussen med lyst og energi, og Nils skrev til sine velgjørere, farens gamle venner i Christiansand, at den støtte han fikk, måtte bli overført til den yngste broren. Det store spørsmål for de tre brødre var hva det skulle bli av Nils, som selv ikke tapte motet.

Han hørte en tid på forelesninger om forstvesen, men det kunne ikke bli til noe studium uten penger. Nils søkte da om opptagelse i det nyopprettede studentkorps, da det var mangel på offiserer ved reservebataljonene som var blitt opprettet på grunn av krigen. De som søkte, pleide å få svar etter to-tre dager. Bare Nils fikk ikke noe svar. Han skriver om dette i sin dagbok: «Godt, tænkte jeg, saa kan jeg jo nu gjøre Alvor af at blive Snedker, et Haandverk jeg altid havde yndet, og hvortil jeg havde Anlæg.»

Men det skulle ikke bli slik. Kort etter ble nemlig Stockfleth utnevnt til løytnant, og nå begynner et avsnitt av hans liv som skulle komme til å spille en stor rolle for hans senere liv. I sin dagbok forteller han meget utførlig om tiden i felten. Stockfleth ble en meget dyktig offiser. Han ble dekorert med Danebrog for utvist tapperhet i slaget ved Sehested.

Etter krigens slutt søkte kaptein Stockfleth avskjed fra den danske hær og gikk over i den norske hær som premierløytnant. Ved arméforandringen i 1818 — som følge av frihetsverket i 1814 — ble Stockfleth beordret til det «Valderske nationale Musketerkorps» og erklærte seg på forespørsel villig til å tjenestgjøre ved korpsets nordligste kompani, det Vangske.

Høsten 1820 skulle sokneprest Christie i Vang i Valdres ha en huslærer for sine mange barn. Løytnant Stockfleth søkte og ble antatt. På denne måten ble gamle skolekunnskaper oppfrisket, likesom oppholdet i det gudfryktige hjem kom til å øve en stadig større innflytelse på huslæreren, hvis medfødte tilbøyelighet og kall for det teologiske studium ble vakt.

Etter at Stockfleth sommeren 1823 var blitt innvilget tjenestefrihet, begynte han å studere teologi. Han skriver utførlig, alvorlig og gripende om dette i sin dagbok. Han peker på at han snart fyller 37

år, at han har store brystmerter og at høyre arm er kommet av ledd — under krigshandlinger — uten at den igjen er blitt helbredet, så han ennå må bære den i bind.

Han likte ikke til å begynne med den røst i sitt indre som stadig plaget ham med at det vel måtte bli nordpå han skulle være prest. Først var det uklart hvor det skulle være, men etter hvert ble det Finnmark og samene. Det ble mer og mer nødvendig for ham å ta eksamen på kortest mulig tid. Han ble ordinert 20. april 1825. Før ordinasjonen hadde Stockfleth skrevet til sokneprest Christie og frue og til frøken Sara Christie og anholdt om Saras hånd. I frierbrevet skrev han at det var hans ugjenkallelige beslutning å reise til Finnmark, selv om det var mange kall, «fete kall», sørpå.

Stockfleth søkte og fikk Vadsø kall i Øst-Finnmark. Han var eneste ansøker. 21. mars ble Sara Kornelia Koren Christie viet til cand. theol. Stockfleth. Fru Stockfleth var 15 år yngre enn sin mann.

To dager etter ordinasjonen, den 22. april 1825, tiltrådte Stockfleth og frue sin første reise til Finnmark, og dermed begynte et liv som fikk den største betydning, ikke bare kristelig, men også kulturelt og vitenskapelig.

Offiseren hadde byttet sverdet med Bibelen. Det var forresten ikke bare Stockfleth det skjedde med, flere av hans offiserskamerater gjorde det samme.

Reisen, som begynte den 22. april 1825, varte til 25. august 1831.

Norge hadde på den tid ikke dampskip, slik at Stockfleth og frue måtte reise over land til København for derfra å fortsette reisen med en tremaster som skulle til Vadsø. De kom til Helsingborg 20. mai, og 15. juni anløp skipet Busesundet som skiller Vardø fra fastlandet. Det var en stormfull og fæl reise. Fru Stockfleth var sjøsyk hele tiden og led forferdelig.

Vadsø soknekall omfattet på den tid hele 3 kirkesokn. Annekset Vardø i øst, hovedsoknet Vadsø på begge sider av Varangerfjorden og anneket Nesseby, vest for Vadsø, også beliggende på begge sider av Varangerfjorden. Som eneste prest i prostiet var det dessuten pålagt Stockfleth, som forrettende prest, å overta bestyrelsen av prostiets annet prestekall, som likeledes omfattet 3 kirkesokn, samtlig vest for Vadsø prestegjeld. Det var Tana på begge sider av Tanaelven og Tanafjorden, hovedsoknet Lebesby på begge sider av

Lakse-elven og endelig annekset Kjøllefjord ute ved havet. Nordkapp hørte til dette kirkesokn.

Bare den som er virkelig lokalkjent i Finnmark, kan gjøre seg opp noen virkelig mening om de avstander det her er tale om, og hertil kom så de kommunikasjonsmessige forhold som ikke nettopp skulle gjøre avstandene mindre. Det var noe bort imot et européisk kongerike Stockfleth skulle være sjelesørger for. Boligforholdene var såmenn ikke mindre avskrekkende. I sin dagbok skildrer Stockfleth utførlig sine år i Finnmark og de vanskeligheter som møtte hans frue og ham. Detaljer og opplysninger som vitner om en oppofrelse og en nidkjærhet i tjenesten som avtvinger den største respekt og beundring.

Og presten hadde sin trofaste hustru med seg praktisk talt overalt hvor han dro fram. De mange, lange og strabasiøse reiser ble foretatt på alle årets tider og under værforhold og boligforhold som ville fått de aller fleste til å gi opp meget snart. Men disse to var seg bevisst den oppgave de hadde å løse, og vek ikke tilbake for noe. Ikke bare at reisene i og for seg var anstrengende og krevende, de bodde ofte under forhold som trosser alt hva en kan forestille seg.

Med den grundighet og soliditet som var en fremtredende egen-skap hos Stockfleth, ble han meget snart klar over at skulle en ha håp om å utrette noe for samene, kristelig, kulturelt og sosialt, måtte en kunne tale og skrive samenes eget språk. Etter 2½ år i Finnmark ble dette derfor et alvorlig problem for Stockfleth, som han stadig mer beskjefteget seg med. Han skriver: «Sprogstudiet er derfor et helligt Studium.»

I sin dagbok kommer nå Stockfleth mer detaljert inn på de personer som før ham har vidd sitt liv for Finnmarks misjonsarbeid. En får her et innblikk i Stockfleths sinnelag og hjertelag, som virker sterkt på en, samtidig som en får et tydelig innblikk i samenes hedensk pregede liv, flere hundre år etter at kristendommen offisielt var innført i Norge. Særlig vier han Thomas von Westen (samenes apostel) utførlig omtale. Det er tydelig å merke at Stockfleth føler seg tiltalt av og er en stor beundrer av det arbeid von Westen tok opp, og måten han gjorde det på.

Med betydelige omkostninger lot Stockfleth i årene 1825—27 hente til seg kirkesangere, skolelærere og de ved kirkene ansatte

tolker, fra de forskjellige steder i Finnmark. For hver dag som gikk, ble fattigdommen i språket stadig mer tydelig for Stockfleth, og som han selv skriver «ubehagelig, en Fattigdom, som i Virkeligheden dog umulig kunde finde Sted, men maatte være en Følge av mine finske (samiske) Sprogmeesters Mangel på Dannelselse og Udvikling, og af deres store Uvidenhed i Norsk».

Etter at Stockfleths første reise i Finnmark var avsluttet, reiste han til København og hadde med seg tre samer, som han hadde tatt med seg sørover, for sine språkstudiers skyld. Han oppholdt seg 5 måneder i København og drev iherdige arkivstudier og hadde en lang rekke konferanser med språkforskeren professor Rask. Stockfleth besøkte meget flittig bibliotekene uten der å finne noe av betydning angående samenes historie. Etter oppholdet i København vendte Stockfleth tilbake til Christiania, hvor han holdt en rekke foredrag over det samiske og kvenske språk og over den samiske mytologi.

Stockfleths annen reise til Finnmark foregikk i tiden fra 14. juni 1833 til 25. september 1836. I god tid før denne reise tok til, innleverte han, etter Kirkedepartementets ønske og råd, den 3. mars et andragende til det 7. Storting, som da satt samlet. Dette andragende var avfattet i 18 paragrafer. Her gikk han sterkt og saklig og overbevisende inn for nødvendigheten av å skape et samisk skriftspråk. «Lad Bibelen og Undervisningsbøger i Fædrenes og Mødrenes til Aand og Hjerte talende Sprog tale til Folket, lad en Literatur, et Bogsprog dannes i dette Sprog, da vilde ogsaa de udeblivelige velgjørende Følger snart vise sig.»

Prost Rode, som var medlem av Stortinget, gikk personlig inn for Stockfleths sak, og 3. juni 1833 avga komiteen for Kirke- og Undervisningsdepartementet en erklæring hvor den grunnleggende betydning og den store verdi av Stockfleths arbeid ble understreket. Stockfleths andragende ble i sin helhet imøtekommet av Stortinget 26. juni s. å. En lignende søknad til Kongen innsendte Stockfleth gjennom biskop Kjerschow. Denne søknad ble sterkt anbefalt av biskopen.

20. januar 1839 innsendte Stockfleth igjen «en underdanigst Ansøgning til Hans Majestæt Kongen», som gikk ut på avskjed fra Vadsø prestekall og åtteårig fast lønn for at han uhindret av em-

betsplikter helt kunne ofre seg for det samiske folks vel, vekslende mellom studieopphold i Christiania og reiser i Finnmark.

Fra den dag Stockfleth denne gang forlot Christiania, skulle han i 4 år uavbrutt føre et omvankende liv. Om sommeren langs kysten og inne i fjordene hvor samene da oppholdt seg med sine rein, og om vinteren med reinskyss i det indre av landet. Også denne gang ble fru Stockfleth med. Dette var av den største betydning for ham, skriver han i sin dagbok.

De fire omflakkende reiseår Stockfleth og frue nå opplevde, førte til utmerkede resultater i arbeidet med det samiske språk. Samene ytret sin glede over at den tid nærmet seg da de skulle få lærebøker på sitt eget tungemål. I denne tiden ble Stockfleth mer og mer overbevist om riktigheten av det alfabet han hadde valgt. De dansk-norske misjonærer hadde benyttet det danske alfabet, de svenske et helt annet, ungareren Sajnovics hadde foreslått et tredje.

For imidlertid å iaktta den størst mulige forsiktighet og for å prøve sitt alfabets praktiske brukbarhet, mens det ennå var tid til å foreta visse endringer, lot Stockfleth i 1835 trykke et «blad» i Christiania med de nye bokstavtegn og noen lesestykker med de samme bokstavtegn. Opplaget ble trykt i 150 eksemplarer. Stockfleth hadde stadig den tilfredsstillelse å være vitne til sitt alfabets hensiktsmessighet og den letthet hvormed folket tilegnet seg det nye skriftsystem.

Som et ledd i arbeidet med oppbyggingen av et korrekt og tjenlig alfabetisk system og videreføringen av dette, lot Stockfleth noen utvalte samer få undervisning sørpå og ansatte dem deretter som lærere på forskjellige steder i Finnmark.

Stockfleths ettermann i Vadsø, sokneprest Holst, begynte ved sin ankomst i 1829 å lære seg samisk, slik at Stockfleth kunne sende ham sine oversettelser til bedømmelse. Prost Rode, som i 1826 ble tilsatt som sokneprest i Alta-Talvig, viste Stockfleth «broderlig Forekommenhed», det samme gjelder hans ettermann, sokneprest Fleischer, som utførte de geistlige forretninger på samenes språk. Prost Aall i Hammerfest var også en varm venn av samene og deres språk, likeså sokneprest Holsts ettermann i Vadsø, prost Fritzner.

Stockfleth fortsatte sitt store og grunnleggende arbeid med det samiske språk og med oversettelser til samisk. I annet bind av sin

dagbok gir han en oversikt over dette arbeid. Av hans språkvitenskapelige publikasjoner skal her bare nevnes grammatikken og ordboken (utgitt henholdsvis i 1839 og 1852). Blant oversettelsene må først og fremst nevnes Det nye testamente (utkom i sin helhet i 1850), videre Luthers katekisme og flere av hans prekener, Pontoppidans forklaring, Wexels' bibelhistorie og «Andagtsbog for Menigmand», alterboken o. fl.

Om Stockfleths samiske grammatikk skrev professor Holmboe i tidsskriftet «Nor» at den var «et saavel for vor Literatur, som for Sprogstudierne i Almindelighed viktigt Værk».

Og om oversettelsen til samisk av Det nye testamente uttalte den finske språkforskeren, professor Castrén (som av komiteen for Det norske bibelselskap hadde fått seg tilsendt et eksemplar til bedømmelse): «Härjemte tager jag mig friheten, att lyckönska Comittén till utgifvandet af detta arbete, som redan derigenom äger ett högt värde, att det utgör den förste fullständiga öfversättning af nya testamentet på Finnmarkdialekten öfversattad. Af intresse för arbetet har jag bemödat mig om att med kritisk öga granska den samma och derved öfvertygat mig om dess stora förtjenster. Att ej tala om öfversättningens trohet och samvettsgranhet, har jag såsom språkforskare fågnat mig öfver den enkla stilen och klara periodbyggnaden, öfver språkets renhet, den korrekta orthographien och många andra förtjenster, som utmärka dette arbete framför andra lappska skrifter. Mätte Committén äfven få det gamla testaments skrifter utgifna i en lika utmärkt öfversättning.»

Stockfleths tredje reise i Finnmark omfattet tiden fra 22. juli 1840 til 22. mars 1845.

Denne reise nordover gikk over Stockholm og Finland. Stockfleth omtaler sitt møte med dr. Lönnrot og dennes berømte arbeid «Kalevalla». På sine reiser i Finnmark i 1840—45 tok Stockfleth for alvor fatt på å gjøre samene kjent med de bøker som nå forelå på deres eget språk. Han leste av bøkene såvel i kirkene som i skolene, hvor og når det kunne treffe seg.

I januar 1842 fikk Stockfleth besøk av dr. Lönnrot og magister Castrén fra Finland. Det var gammel avtale. Magister Castrén hadde også gjort de finske, samiske og andre beslektede språk til sitt hovedstudium og hadde oversatt Kalevalla til svensk. Castrén ble senere

professor i disse språk ved universitetet i Helsinki. Ved Castréns død ble dr. Lönnrot hans ettermann.

I de følgende år fortsatte Stockfleth ufortrødent sitt arbeid. Alltid var han på farten, vinter som sommer, i pent vær og i storm, over de endeløse vidder eller langs kysten. Det var reiser som stilte de hardeste krav til utholdenhet og vilje. Nesten alltid var fru Stockfleth med. Stille og beskjeden og framfor alt — tapper. Ofte sto det om livet for dem begge, som den gang isen røk under fru Stockfleths pulk — over en elv — på Finnmarksvidda, og hun falt i. Etter en mirakuløs redning måtte reisen fortsettes i gjennomvåte klær.

Stockfleth høstet mange erfaringer i denne tiden. Noe av det som kom til å ligge ham mest på hjertet, var at prestene skulle være forpliktet til å kjenne sine menigheters språk. Han skriver om dette i sin dagbok: «Den 8de April 1846 indgav jeg atter en underdanigst Ansøgning til Hans Majestæt Kongen, i hvilken jeg viste den ubetingede Nødvendighed af, at Præsterne for de finske Menigheder tilpliktet at kjende sine Menigheters Sprog. Saalenge Staten ingen literære Midler havde at raade over, kunde der vistnok fra dens Side intet forordnes i den Anledning. Men nu, efterat de av Staten bekostede Hjælpemidler ere tilstede og disse efterhaanden forøges, vilde Staten handle in konsekvent og komme i Modsigelse med sig selv, dersom den fra nu af ikke paalagde sine vordende Finmarks-Præster at benytte de af Staten forskaffede Hjælpemidler. En lignende Betingelse — Kundskab til Sproget — har i Sverige altid fundet Sted, omendskjønt den finsk-lappiske Befolkning der ikke er halv saa stor som hos os. Ogsaa i de russiske Grændsedistrikter finde lignende Bestemmelser Sted.»

Sin fjerde og siste reise til Finnmark foretok Stockfleth fra 6. juli 1851 til 31. juli 1852, denne gang uten sin hustru. Reisen skulle på alle måter bli begivenhetsrik — og det på en måte Stockfleth sikkert hverken hadde tenkt seg muligheten av eller ønsket.

Tirsdag 7. oktober hadde Stockfleth tilsagt skyss til Vadsø, hvor han den følgende søndag skulle holde gudstjeneste. Ifølge planen skulle Stockfleth søndagen etter forrette gudstjenesten i Vårdø, og så på det første vinterføre reise til Karasjok og Kautokeino. Det var

av hensyn til disse to menigheter at biskop Juel spesielt hadde ønsket Stockfleth nordover på hans fjerde reise.

Etter sin ankomst til Finnmark hadde Stockfleth fått et brev fra biskop Juel. Biskopen omtalte her den villfarende og foruroligende utvikling den religiøse vekkelse i Kautokeino hadde tatt. Et uklart rykte hadde begynt å bre seg i Øst-Finnmark om at det hadde vært uroligheter i Kautokeino, «og som Følge heraf begyndte jeg at blive urolig og tvilraadig i mit Sind», skriver Stockfleth i sin dagbok.

Vekkelser i Kautokeino var et etterslett av den store åndelige rørsle Lars Levi Læstadius hadde grunnlagt i svensk Lappmarken. Den svenske forfatterinne Märta Edquist har i sin bok om Læstadius et kapittel med overskriften «Förvillelserna i Kautokeino». Det heter der: «Medan i svenska Lappmarken den eld, som tänts av Læstadius, brann med klar och stilla låga, förtärde gammal orenlighet och värmde frusna hjärtar, kom en gnista därifrån att tända en våldeld i ett närgränsande område.» Karakteristikken er rammende.

Kautokeino hadde tilhørt Sverige til 1751, da kirkestedet ved en foretatt grenseregulering var blitt underlagt Norge. Skal man helt kunne forstå årsaken til de religiøse vekkelser som var under utvikling på den tid Stockfleth for siste gang kom til Finnmark, må man huske på at fra 1675 til kirkestedets atskillelse fra Sverige i 1751 hadde stedet hele tiden hatt en fastboende prest som varetok sjele-sorgen. Siden 1742 hadde de svenske myndigheter også holdt en skole med en prest som lærer. Alt dette bortfalt i og med Norges overtagelse av kirkestedet.

Det skulle gå hele 100 år innen Kautokeino fikk en prest som talte deres språk og var fastboende på stedet. I disse hundre år blomstret overtroen, og dømmekraften ble svekket hos de fleste.

Den reise som nå foresto Stockfleth, kunne gjort noen hver betenkt. Stockfleth var en mann på 65 år. Hans helbred var ikke den aller beste, og avstanden var 50 mil som ble tilbakelagt dels til fots over fjellet, dels i båt oppover Tana til Karasjok og derfra i båt på en liten sideelv, hvor han satte utfor den ene foss etter den annen. En gang falt Stockfleth i vannet og måtte fortsette i våte klær helt til neste dag.

På denne tid var det ansett for nesten umulig å nå Kautokeino før vinterføret hadde lagt seg. Nå dro den 65-årige mann av sted i

snetykke, mørke og uvær. De siste ni mil ble tilbakelagt til fots gjennom bare myrer og smådammer hvor den tynne isskorpen røk under føttene. Men Stockfleth var så oppsatt på å komme fram at han ikke sjelden tilbakela opptil 3 mil om dagen.

Etter 14 dagers reise på denne måten ble han en aften rodd fra det lille sted Autsi fram til kirkestedet. Det var om aftenen den 21. oktober at Stockfleth kom til Kautokeino. Det var da 8 år og 8 måneder siden han sist hadde vært der.

I annen del av sin dagbok skildrer Stockfleth meget inngående det som møtte ham i Kautokeino, og de uhyggelige tildragelser han skulle komme til å oppleve før han for siste gang tok avskjed med kirkestedet og sine venner der.

Tildragelsene i Kautokeino dannet en dramatisk og ikke helt hyggelig avslutning på Stockfleths arbeid hos og for viddenes folk. Erttertiden har imidlertid vist at dette arbeid ikke har vært forgjeves på noen måte. Innen Stockfleths avreise hadde han også den glede å være til stede ved pastor Hvoslefs innsettelse som prest i Kautokeino.

20. april forlot Stockfleth kirkestedet og kom til Karasjøk 9 dager senere. Også her hadde en fått sin faste prest som talte samisk i likhet med hva tilfellet var i Kautokeino. Det er ikke uten glede og optimisme Stockfleth i sin dagbok bemerker: «En ny og lykkeligere Tid i religiøs og kirkelig Henseende bragte saaledes Aaret 1852 for begge disse to Fjeldsogne.»

Stockfleths reise fortsatte videre, og det er med tydelig vemod han skriver: «Den 13. Mai kjørte jeg over Fjeldet til Repperfjorden for aldrig mere at færdes med Ren.» Bak denne bemerkning lå mange, mange års slit og savn, hvor reinskyss var en nesten daglig foreteelse vinterstid.

Stockfleth avslutter sine dagbokoppteignelser med følgende betrakninger: «Saavel min præstelige som min Missionær-Virksomhed var visstnok avsluttet i, men ikke for Finmarken, som tildels sees af Fortegnelsen paa de af mig, efterat jeg hadde forladt Finmarken, udgivne Bøger, en Virksomhed som jeg ikke anser for avsluttet førend denne af mig førte Dagbog er bleven udgivet i Trykken.

Den omtalte Svaghed i venstre Hofte og Knæ, som i den siste Tid havde tiltaget, tog nu mere og mere til forenet med Smerter.

Efter en Tid at have benyttet dels indvortes, dels ydre Midler, tilbragte jeg Sommeren 1854 i Christiania for at benytte russiske Dampbade i Rigshospitalet, de tre følgende Aar Badet i Sandefjord, som jeg derfor valgte til Opholdssted, jeg gaar nu ved Hjælp av Krykke og Stok, Hofte og Knæ hindre mig imidlertid ikke i min Alderdom fra at befinde mig i høieste Velgaaende baade til Sjæl og Legeme. Gud være lovet og takket evindeligen!

I Aaret 1853 indgav jeg min underdanigste Ansøgning om Avsked. Biskopen indstillede mig til en Pension av 1 000 Spd., den kongelige norske Regjering anbefalede Bispens Indstilling som ble naadigst bevilget af Hans Majestæt Kong Oscar, og enstemmig er bifaldt af Stortinget.»

Hensikten med denne artikkel har vært å gjøre Stockfleths liv og verk mere kjent blant oss. Han fortjener å minnes av alle norske kvinner og menn, i første rekke for den innsats han gjorde for det samiske folk og i vårt lands kulturliv.

Stockfleth var medlem av Det norske Videnskapsselskap i Trondheim og av Det finske litteraturselskap i Helsinki.

Han døde i Sandefjord 26. april 1866.